

Ўзбекистан Республикасы Президенти Шавкат Мирзиёевтиң уллы Жеңистиң 75 жыллығы және Еслеў ҳәм қәдирлеў күнине бағышланған салтанатлы мәресимдеги шығып сөйлеген сөзи

Ассалаўма әлейкум, қәдирли ўатанласлар!

Ҳүрметли урыс ҳәм мийнет ветеранлары!

Бәринен бурын, Ўатанымыздың ҳақыйқый қаҳарманлары болған сиз, әзизлерди, сизлердиң тымсалыңызда көп миллетли пүткил халқымызды Екинши жер жүзилик урыста ерисилген уллы Жеңистиң 75 жыллық даңқлы байрамы және Еслеў ҳәм қәдирлеў күни менен шын жүректен қутлықлайман.

Ҳүрметли дослар!

Барлығыңыздың хабарыңыз бар, сизлер менен бирге буннан анық бир жыл алдын пайтахтымыз Ташкент қаласында саўлатлы Жеңис паркин қурыўға қарар еткен едик. Усы қарарымыз тийкарында Ўзбекистан халқының урыс майданларында ҳәм фронт артында көрсеткен теңсиз мәртлигин ҳәм жигерин тарийх бетлерине мөрлеў, жас әўладымызды Ўатанға муҳаббат ҳәм садықлық руўхында тәрбиялаў мақсети жәмленгени сизлерге жақсы мәлим.

Қудайға мың қәтле шүкир, ел-халқымыздың кеўилиндеги мине усы жақсы нийет қабыл болып, уллы әййам күнлеринде урыс ҳәм мийнет ветеранлары менен Жеңис паркинде ҳәм «көк экран» арқалы көрисип турмыз.

Уллы Жеңистиң 75 жыллығы шарапаты менен қурылған бул тәкирарланбас комплекс қахарман халқымызға мүнәсип болып, хәм архитектуралық жақтан, хәм тарийхий-руўхий жақтан оғада кем ушырасатуғын хәм саўлатлы болып бой тикледи.

Мине усы үлкен майданда қысқа мүддетте жүдә үлкен көлемдеги қурылыс хәм абаданластырыў жумыслары әмелге асырылды. Хәр тәреплеме пуқта исленген жойбарлар тийкарында Жеңис парки, «Даңқ» музейи, «Мәңги мәртлик», «Төзим-тақат» монументлери қурылды. Халқымыздың қанлы урыслардағы мәртлигин, фронт артындағы машақатлы мийнетин хәм пидайылығын сәўлелендириўге бағышланған кең көлемли тарийхий – көркем экспозициялар жаратылды.

Егер ўақыт имканият бергенде еди, олардың хәр бири ҳаққында саатлап айтыў мүмкин еди.

Урыс дәўириндеги саўаш майданларын еслететуғын бийиклик үстинде әпсанаға айланған генерал Сабыр Раҳимов сыяқлы әскерий сәркардаларымыз, өзбекстанлы барлық батыр жаўынгерлердиң мәңгилик естелигине атап «Мәңги мәртлик» деп аталған уллы монумент қурылды.

Заманагөй музей көркем өнери хәм мәлимлеме-коммуникация технологияларының ең алдынғы жетискенликлери тийкарында «Даңқ» музейи қурылды. Бул жерде көрсетилип атырған мыңлаған тарийхий экспонатлар уллы Жеңиске үлкен үлес қосқан халқымыздың теңсиз мәртлигин сөз етиўге, жас әўладымызды ўатансүйиўшилик руўхында тәрбиялаўдай уллы мақсетке хызмет етеди.

Биз бүгин урыс жылларында халқымыз көрсеткен теңсиз қахарманлықты улығлайтуғын, өзинде ана ўатан тымсалын жәмлеген «Төзим-тақат тәрийпи» монументине гүл қойып, пидайы ўатанласларымыздың естелигине хұрмет көрсеттик. Соны айтып өтиў керек, бул естелик комплексине қандай да бир көркем образ емес, ал турмысымызда ҳақыйқатында да болған тарийхий ўақыя – бир әзиз инсан хәм оның шаңарағы ҳаққындағы ҳақықыйқат тийкар етип алынған.

Мен өткен жылы 9-май байрамында Ташкент ўәлаяты, Зәңгиата районындағы Ханабад аўылында жасаған Зулфия Закированың ҳәр қандай адамды да таң қалдыратуғын адамгершилик мәртлиги ҳақында сөз еткен едим.

Өмирлик жолдасы Холмат аға қайтыс болғаннан соң, Зулфия апа жалғыз өзи бес ул, бир қызды тәрбиялап камалға келтирген. Екинши жер жүзилик урыста Исоқжон, Аҳмаджон, Маҳамаджон, Ваҳобжон, Юсуфжон деген бес азамат улынан айырылған.

Өзиңиз ойлаң, әзиз дослар, ҳәр қандай инсанның да қәддин бүгетуғын бундай аўыр соққыға шыдаў мүмкин бе! Бирақ мәрт, бекем ерк-ықрарға ийе өзбек анасы бул шексиз қайғыға шыдам бере алды.

Урыс себепли Зулфия Закированың төрт келини жесир, бес ақлығы жетип болып қалды. Ана өмириниң ақырына шекем суў келсе – симирип, тас келсе – кемирип, қаҳарман улларының әзиз естелиги менен, келинлери, ақлықларының өмири, елимиздиң тәшўишлери ҳәм қуўанышлары менен жасады.

Зулфия апаның меҳир-ақыбетли келинлери де оннан өрнек алып, оған мәдет болып, барлығы өз ярына, шаңарағына садық қалды – басқа турмыс қурмады.

Мине, бүгинги орталығымызда Зулфия апа Закированың туўысқанлары – ҳүрметли Раҳимжон Аҳмаджонов, Фарход Маҳамаджонов, Маърифат Аҳмаджонова, Саноат Маҳмудова, Мавлюда Холматова қатнаспақта. Басларына түскен аўыр қыйыншылықларды мәртлик пенен жеңип, Зулфия апа ҳәм аталарының естелигин пәк сақлап, елимизге шын кеўилден хызмет етип киятырған бул ўатанласларымызға барлығымыздың атымыздан терең миннетдаршылық билдириўге руқсат еткейсиз.

Мен өткен жылғы байрамда өзбек ҳаяллары, өзбек халқының мине усындай уллы мәртлиги, сабыр-шыдамына бағышлап, «Төзим-тақат тәрийпи» деген монумент қурыўды усыныс еткен едим. Кең жәмийетшилигимиз, халқымыз бул басламаны қызғын қоллап-қуўатлады.

Бул темада дөретиўшилерибиз көплеген мақалалар, қосық ҳәм дәстанлар жаратпақта.

Бул ҳаққында сөз еткенде, мен «Өзбеккино» миллий агентлиги тәрәпинен жаратылған «Илхақ» көркем фильминә айрықша тоқтап өтпекшимен. Қәбилетли жас режиссёр Жаҳонгир Аҳмедов түсирген бул әжайып фильмди мен кеше үлкен толықынланыў ҳәм қызығыўшылық пенен тамаша еттим. Халқымыз турмысының ең айыр, ең қайғылы дәўиринә бағышланған бул шығарма тийкарынан қаҳарманлық жыры болып, ҳәр қандай адамның да кеўлин қабартады.

Қорқынышлы урыс себепли бес баҳадыр улынан айырылған, өмириниң ақырына шекем перзентлерининиң жолына айдай қарап, яғный интизар болып күткен Зулфия Закирова тымсалында өзбек аналарына, өзбек ҳаялларына тийисли ең уллы пазыйлетлер оғада терең билдирилген. Биз бул көркем гөззал шығарманы бүгинги уллы байрам күнинде барлық телеканалларымыз арқалы кеңнен көрсетиўге қарар еттик.

Пурсаттан пайдаланып, мен пүткил халқымызды, әсиресе, жасларымызды мине усы фильмди шаңарақ орталығында көриўге, оның қаҳарманларынан өрнек алыўға шақыраман.

Жеңис паркиниң орайында «Төзим-тақат тәрийпи» деп аталған саўлатлы естелик барлық Өзбекстан аналарына қойылған естелик болып, ана Ұатан белгиси болып бой тиклегенин үлкен мақтаныш пенен айтып өтпекшимен. Сөзсиз, бул естелик пүткил халқымыз, әсиресе жасларымыз ушын қутлы зыярат орнына, шаңарақ муҳаббат, опадарлық ҳәм садықлық деген муқаддес түсиниклер тымсалына айланып қалады.

Бул жерге қәдем қойған ҳәр бир жигит-қыз миллетимиздиң қанында, сүйегинде болған аз ушырасатуғын пазыйлетлерди қәстерлеп сақлап, қәдирлеп жасаў ушын мине усындай уллы инсанлардан тәрбия ҳәм ибрат алады, деп исенемен.

Айтып өтиў орынлы, қысқа ўақыт ишинде, әсиресе, карантин шараятында Жеңис парки деп аталған бул үлкен комплексти қурыў

аңсат болған жоқ. Бирақ, барлық қыйыншылықтарға қарамай, шебер құрыушы хәм архитекторларымыз, инженерлер, хәр түрлі тараў қәнигелери, сүүретши хәм мүсиншилер, азамат жасларымыз бул ўазыйпаны өзлери ушын саўаплы бир жұмыс деп билип, күни-түн пидайы мийнет етти. Халқымыздың дөретиўшилик потенциалы менен бул тәкирарланбас комплекс 9-май байрамына құрып питкерилди.

Пурсаттан пайдаланып, усы оғада ийгиликли иске шын жүректен үлес қосқан барлық инсанларға өзимнің атымнан, ел-халқымыздың атынан терең миннетдаршылық билдиремен.

Жеңис парки, Еслеў, Қәдир-қымбат парки хәммемизге, пүткил халқымызға қутлы болсын!

Әзиз ветеранлар!

Бүгинги қутлы әййамда барлығымыз, бәринен бурын, өз жанын ана Ыатан ушын қурбан еткен ўатанласларымыздың руўхы алдында бас ийип тәжим етемиз. Сизлер сыяқлы мыңлаған урыс хәм мийнет фронты қатнасыўшыларын – күш-ғайратлы, мәрт ата-бабаларымыз, сабырлы аналарымыз, апаларымыздың атларын хұрмет пенен тилге аламыз.

Тилекке қарсы, карантин себепли сизлердің барлығыңызды бул гөззал орынға, бүгинги салтанатлы мәресимге алып келе алмадық. Бирақ, мине усындай муқаддес хәм қуўанышлы күнде хәммемиз руўхый, кеўлимизден сизлер менен биргемиз.

Урыс хәм мийнет ветеранларының айырымлары хәзир ўәлаятларда, әскерий округлерде, басқалары болса өз үйлеринде шаңарақ ағзалары менен 9-май байрамын белгилемекте. Олар «көк экран» арқалы бүгинги салтанатлы мәресимди тиккелей бақлап бармақта.

Сизлердің хәммеңизди – орайда хәм орынлардағы байрам илажларында қатнасып атырған, сондай-ақ, бул салтанатлы мәресимди үйлеринде «көк экран» арқалы тамаша етип атырған, мениң қутлықлаў сөзлеримди тыңлап атырған пидайы инсанларды уллы әййам менен және бир мәрте қутлықлап, өзимнің жоқары

хүрмет-иззетимди билдиремен. Сиз, әзизлердің барлығыңызды қыялымда қушағыма басып, бүгінгі еркін хәм азат турмысты тәмийинлеу жолында көрсеткен мәртлигиңиз, ұатанға садықлығыңыз ушын өзимнің атымнан, халқымыздың атынан рахметлер айтып, ең жақсы хәм шын жүректен шыққан тилеклеримди тилеймен.

Биз сизлердің тымсалыңызда өзинің дана мәсләхәтлери, бай турмыслық тәжирийбеси менен хәм мемизге устаз хәм пәтия берип жүрген қәдирли инсанларды көремиз. Сизлердің хәр бириңиз бенен хақылы түрде мақтанамыз. Турмыс жолларында ушырасып атырған хәр қыйлы қыйыншылықларды хәм машқалаларды, хәзирги күнде басымызға түскен сынақларды жеңип өтиуде биз сизлердің теңсиз мәртлигиңизден, хәр дайым күш хәм ибрат аламыз. Жас әуладымызды ұатанға, халыққа садық, батыр инсанлар етип тәрбиялауда биз сизлерди хәмийше өрнек деп билемиз хәм келешекте де сондай болып қалады.

Жанажан Ұатанымыздың берекет периштеси болған сиз, әзизлерге турақлы итибар хәм ғамхорлық көрсетиу ушын буннан былай да шын кеуилден хызмет етемиз.

Хүрметли ұатанласлар!

Бүгін Жеңис байрамының 75 жыллығын белгилер екенбиз, халқымыздың урыс жылларында көрсеткен қахарманлығы хаққында тәкирар хәм тәкирар ойлауымыз әлбетте тәбийғый болып есапланады.

Мен бурынғы шығып сөйлеулеримде халқымыздың уллы Жеңиске қосқан үлеси еле толық үйренилмегени хаққында айтып, жәмийетшилигимиздің итибарын усы мәселеге қаратқан едим. Бүгін қанаатланыушылық пенен айтпақшыман, кейинги жыллары бул бағдарда жүдә үлкен жұмысларды әмелге асырдық.

Бәринен бурын, бурын жабық болған архив хәжжетлерин илимий жәмийетшилик ушын белгили болмаған материалларды үйрениу ушын имканият жаратылды. Бул бойынша бурынғы аўқам республикаларындағы хәм сырт еллердеги архив шөлкемлери, музейлер хәм қорлар менен, тарийхшы илимпазлар хәм қәнигелер,

кең жәмийетшилик пенен бирге ислесиў күшейтилди.

Мине усындай илимий излениўлер нәтийжесинде халқымыздың Екинши жер жүзилик урыстағы қатнасқаны ҳаққында, қаҳарман ата-бабаларымыз ҳаққында оғада әҳмийетли жаңа мағлыўматларға ийе болдық. Ҳәзирги ўақытта олар ғалаба хабар қуралларында, китап хәм альбомларда кеңнен жарытылмақта.

Екинши жер жүзилик урыс жылларындағы тарийхымызды үйрениўде тийкарғы мәниде жаңа дәўир басланды, деп айтыўға бүгин барлық тийкарларымыз бар. Мәселен, мине усы ўақытқа шекем елимиз халқы 6 миллин 551 мың адамды қураған хәм олардың 1 миллион 500 мыңға шамаласы урыста қатнасқан деп есапланатуғын еди.

Жаңадан табылған мағлыўматларға бола, Өзбекстаннан 1 миллион 951 мыңға шамалас адам урысқа тартылғаны анықланды. Демек, хәр үш өзбекстанлыдан бирейи қолына қурал алып фашизмге қарсы урысқан.

Аяўсыз урысларда мәртлерше қатнасқан дерлик 451 мың ўатанласымыздың атлары хәм тәғдири сонша жыллар даўамында итибардан шетте қалып келгенин әлбетте әдилликтен, деп болмайды.

Сондай-ақ, сол дәўирде «қулақ» сыпатында басқа үлкелерге сүрген етилген 59 мыңнан аслам ўатанласымыз да хәрекеттеги армияға жиберилгени мәлим болды.

Усы бойынша және айырым санларды келтирмекшимен: бурын 396 мың Өзбекстан пуқарасы урыста қурбан болған, деп айтылатуғын еди. Негизинде бул сан 538 мыңнан аслам болған.

Буннан тысқары, фронтта бийдәрек жоғалғанлар ҳаққында мағлыўматлар да толық емес еди. Ҳәзирги ўақытта 158 мыңнан аслам ўатанласымыз урыста бийдәрек кеткени анықланды.

Мине, қорқынышлы урыста халқымыз қандай аўыр жоғалтыўларға хәм апатларға ушыраған, қандай азап-ақыретлерди басынан өткерген!

Алып барылған илимий-изертлеўлер нәтийжесинде жаўынгерлик

орденлер ҳам медальлар менен сыйлықланған Өзбекстан ўәкиллериниң саны бойынша да анықлық киргизилген. Усы ўақытқа шекем бул көрсеткиш 120 мың деп атап өтилетуғын еди. Жаңа мағлыўматларға тийкарланып 200 мыңнан аслам әскер ҳам офицерлеримиз жаўынгерлик мәмлекетлик сыйлықлар менен сыйлықланғаны анықланды. Соның ишинде, бурын 280 деп есаплап келинген өзбекстанлы Совет аўқамы Қаҳарманларының саны 301 екени, 70 ўатанласымыз үш дәрежели Слава орденине миясар болғаны ҳўжетлер арқалы өз тастыйығын тапты.

Мен мине усындай бийбаҳа ҳақыйқатты жүзеге шығарып, әдилликти қарар таптырыўға үлкен үлес қосқан тарийхшы илимпазларымызға, илимий ҳам дәретиўши зыялыларымызға үлкен рахметлер айтаман. Хәзирги ўақытта оларды бул бағдардағы изленислерди даўам еттириўге, мине усы Жеңис бағындағы «Даңқ» музейин турақлы түрде жаңа мағлыўматлар менен байытып барыўға шақыраман.

Ата-бабаларымыздың мәртлигин терең үйрениў ҳам келешектеги әўладларға жеткериў мақсетинде жаңа тарийхий мағлыўматлар тийкарында ҳәр жылы 9-май алдында айрықша китап таярлап басып шығарсақ, мақсетке муўапық болады деп ойлайман.

Жалынлы урыс жылларында пүткил Өзбекстан халқы **«Хәмме нәрсе – фронт ушын»**, **«Хәмме нәрсе – Жеңис ушын!»** деген турмыслық исеним менен жасады. Елимиз фронт артындағы беккем тәмийнат базасына айланды, Өзбекстан халқы урыс майданларына үлкен муғдарда қурал-жарақ, азық-аўқат, кийим-кеншек, дәри-дәрмақ ҳам басқа да зәрүр өнимлерди жеткерип берди. Көп миллетли халқымыздың пидайы мийнети менен республикамыздағы 300 ге шамалас кәрханада әскерий өнимлер ислеп шығарылды. Сол дәўирде фронт аймақларынан елимизге 151 завод көширип келтирилди ҳам оғада қысқа ўақыт ишинде иске қосылды. Мың-мыңлаған урыс қатнасыўшылары елимизде шөлкемлестирилген әскерий госпиталларда епленип шыпа тапты.

Жаңа анықланған мағлыўматларға муўапық, урыс ошағына айланған үлкелерден Өзбекстанға 1 миллион 500 мың адам, атап айтқанда, 250 мыңнан аслам бала эвакуация етилди. Халқымыз бул

адамлардың барлығына хақыйқый меҳир хәм итибар көрсетти, соңғы тислем нанын да олар менен тең көрип, жоқары адамгершилик пазыйлетлерин көрсетти.

Әзиз дослар!

Инсаният тарийхындағы ең қорқынышлы қырғын – Екинши жер жүзилик урыстың тамамланғанына 75 жыл толған болса-да, тилекке қарсы, жер жүзиниң түрли мүйешлеринде, соның ишинде, регионымызға жақын аймақларда қарама-қарсылық, қанлы соқылығысыўлар даўам етпекте. Сонлықтан биз хәмийше сергек хәм қырағы болыўымыз, ғәрезсизлигимизди беккемлеп, Ұатанамыздың күдиретин, Қураллы Күшлеримиздиң потенциалын буннан былай да арттырыўымыз зәрүр.

Бүгин биз сизлер менен биргеликте жаңа Өзбекстанды құрмақтамыз. Жаңа өмир, теңсиз өзгерислер хәммеизден пидайылықты хәм дәретиўшиликти буннан былай да мобилизациялаўды талап етпекте. Бул процессте тынышлықты сақлаў, дүнья жәмийетшилиги, бәринен бурын қоңсы мәмлекетлер менен дослықты хәм бирге ислесиўди күшейтиўди биз ең әхмийетли ўазыйпамыз деп билемиз.

Бүгинги уллы әййамда фашизмге қарсы гүреске мүнәсип үлес қосқан туўысқан халықларды, барлық жақсы нийетли инсанларды шын жүректен қутлықлап, оларға тынышлық, раўажланыў хәм абаданлық тилеймиз.

Қахарман ата-бабаларымыздың мәртлигине садық болған уллы халқымыз тыныш хәм абадан турмысты қәдирлеп, оны және де беккемлеў жолында бар күш хәм имканиятларын жумсайтуғынына исенемен.

Әзиз хәм қәдирли ўатанласлар!

Бәршеңизди және бир мәрте уллы Жеңистиң 75 жыллық байрамы және Еслеў хәм қәдирлеў күни менен шын жүректен қутлықлайман.

Мине усындай ашық аспан, еркин хәм азат турмыс ушын гүреслерде

жеңип шыққан ветеранларымызға алғыслар болсын!

Мәрт хәм жигерли халқымыз хәмийше аман болсын!

Жеңис байрамы барлығымызға қутлы болсын!